

Hann var í essinum, tá ið hann hevði
band við børnini. Tað var eingin ivi um
hann slappaði meira av saman við b

TÁ IÐ ILLGRUNIN VERÐUR TIL MÁL

– UM KYNSLIGAN ÁGANG
MÓTI BØRNUM OG UNGUM

2019

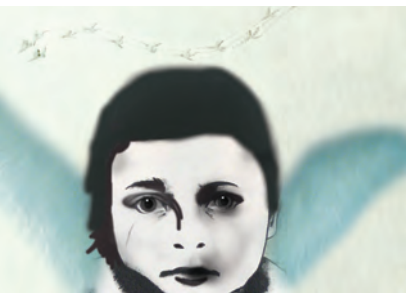
KRIS

RÁÐGEVING FYRI
SEKSUELT MISBRÚKT

Red Barnet

INNIHALD

HAVID SJÓNEYKUNA Á BARNINUM

3 Eitt trupult mál	11 Avhoyring
7 Ongi mál eru líka	12 Kanning og dómur
7 Óhugnaliga tægnin	13 Tá ið eingin góður endi er
7 Tørvur á kunning	13 Verja barnsins
8 Um illgruni er um fakpersón	13 Skaddur/ur fyri lívið
9 Um foreldur eru undir illgruna	13 Seinárin
9 Um onnur børn/ung eru undir illgruna	14 Tey smáu børnini
9 Neyðuga kreppuhjálpin	15 Barnsins samband við skemmaran
9 Tá ið fjølmiðlarnir streingja á	15 Fundur millum offur og skemmara
10 Ein barnafaklig kanning – hvat er tað?	15 Viðgerðarmøguleikar
10 Kanningin hjá løgregluni	
10 Rættarlæknafrøðiliga kanningin	

Vit hava sæð fólk flýggjað undan ósemju og ábyrgd – alt, ið verður sagt, verður fatað sum eitt álop.

Red Barnet er danska deildin hjá Save the Children – heimsins størsta óhefta barnarættindafelagsskapi. Red Barnet stríðist fyri rættindum hjá børnum og veitir børnum og ungum í vandabólkum bæði í Danmark og úti í heimi bráðfeingis- og langtíðarhjálp.

Tekstur: Betina Rangstrup
Ritstjórn: Kuno Sørensen, Louise Dyring, Marianne Eriksen og Janne Tynell
Myndir: Momo Friis
Snið og framleiðsla: Westring kbh

Útgevandi: Red Barnet 2011
Dagfærd útgáva: 2014
Føroysk útgáva: KRIS, 2019
Málslig viðgerð: Sprotin
Prentframleiðsla: Sprotin
Stuðlað: Jólamerkjagrunnurin
Høvuðsstuðul: BankNordik

Red Barnet
Rosenørns Allé 12
1634 København V
Telefon 3536 5555
redbarnet@redbarnet.dk
www.redbarnet.dk

EITT TRUPULT MÁL

Kynsligur ágangur móti börnum fyllir alsamt meira á dagsskránni hjá miðlunum. Tað er jaligt, tá ið hugsað verður um stríðið móti ágangi – men er als ikki nóg mikið. Bæði foreldur og fakfólk, sum dagliga eru um børn, hava tørv á vitan og amboðum fyri at vera før fyri at veita børnunum ta verju, tey hava rætt til.

Í hesum hefti kanst tú lesa um, hvussu ítøkilig mál um kynsligan ágang verða handfarin, og hvussu tú sum vaksin – hvørt tú ert foreldur, avvarðandi ella fakfólk – eigur at bera teg at í sambandi við málsviðgerðina.

Heftið er eitt av fyra, ið venda sær til vaksin. Hetta triðja kunnar saman við tveimum øðrum breitt um, hvat kynsligur ágangur er og setur sjóneykuna á, hvat ein skal gera, tá ið illgruni er um ágang móti börnum. Fjórða heftið snýr seg um kynsligan ágang á alnetinum, tá ið myndir fara kring heimin.

Red Barnet vónar, at hetta heftið kann stuðla foreldrum og fakfólki í stríðnum ímóti kynsligum ágangi móti börnum.

Kuno Sørensen

Sálarfrøðingur hjá Red Barnet

Vit skulu hava ein sálarfrøðing, sum kann
vissa okkum um, at ørkymlan okkara er
púra vanlig, tí vit síggja spøkilsir allastaðni

Havið sjóneykuna á barninum

EINGI MÁL ERU LÍKA, tá ið talan er um kynsligan ágang móti børnum. Í øllum slíkum málum ræður tó um at hava sjóneykuna á barninum og at verja tað ímóti framhaldandi sálarløsti. Verður hetta gloymt, er vandi fyri, at løsturin á barnið verður uppafgur størri.

- Verður viðkomandi, ið er undir illgruna, ikki varðhaldsfongslaður ella hildin aftur á annan hátt, eigur støða at verða tikin til, um barnið skal verjast ímóti viðkomandi. Er viðkomandi mamman ella pápin, kann hetta vera trupult, men um prógvini eru greið, kann tað gerast neyðugt. Í minsta lagi eigur barnið ikki at vera einsamalt saman við møguliga skemmaranum.
- Syrg fyri, at neyðugur stuðul verður veittur barninum ella børnunum, sum drigin eru inn í málið, og at gerandisdagur teirra ikki broytist meir enn neyðugt. Í málum um kynsligan ágang koma vaksin tíðum í kreppu, og tað kann gerast ein eyka løstur fyri barnið ella børnini. Børn ávirkast lætt av atburðinum hjá vaksnum og kunnu skjótt kenna seg „skeiv“ ella halda, at tey hava gjørt okkurt skeivt.
- Leyp ikki framav, um barnið sigur tær okkurt um ágangin. Verður tú ov kensluborin, kann barnið verða ovbyrjað við uppafgur størri skuldarkenslu, skomm og stúran. Í staðin er umráðandi at viðurkenna og rósa barninum fyri at siga frá áganginum og upplivingunum, sum tí ikki dámdi. Tað er umráðandi at viðurkenna mørkini hjá barninum og rættin hjá tí at siga frá.

Hann var í essinum, tá ið hann hevði samband við børnini. Tað var eingin ivi um, at hann slappaði meira av saman við børnum enn vaksnum.

ÓHUGNALIGA TØGNIN

Í málum um revsiverd viðurskifti er skerpað tagnarskylda áløgd fyri at verja bæði offur og viðkomandi, ið er undir illgruna. Tann, ið boðar frá ella meldar, men sum ikki er beinleiðis blandaður upp í málið, fær tí onga kunning um gongdina. Hetta merkir t.d., at tú, sum boðar frá, møguliga einki hoyrir um málið eftir at hava boðað frá, ella at tit sum foreldur á einum stovni, har illgruni er um eitt starvsfólk, ikki verða kunnað, um barn tykkara ikki er partur av málinum.

Hetta kann vera ørkymland, serliga í málum, har nógv børn og foreldur eru óbeinleiðis uppíblandað. Men endamálið við tagnarskylduni er at avmarka sosialu avleiðingarnar so nógv sum gjørligt hjá øllum, ið málið viðvíkur.

Hevur tú sum fakpersónur boðað myndugleikunum frá, kanst tú fáa kunning um møgulig tiltøk,

ið barnaverndartænastan setir í verk fyri barnið/familjuna.

Sí lóg um barnavernd § 14 stk. 5 og 6 á: <https://logir.fo>

TØRVUR Á KUNNING

Hóast skerpað tagnarskylda er áløgd í málum um kynsligan ágang, hava tey, sum málið viðvíkur, kortini stóran tørv á kunning. Vantandi kunning kann raka tey meint, sum longu eru í kreppustøðu, og so statt kann sjálv málsviðgerðin fáa óhepnar avleiðingar. Harafturat verða tey vaksnum verri før fyri at verja børnini, sum drigin eru inn í málið, um tey kenna seg slept upp á fjall. Tí er umráðandi at hava eina greiða kunningarætlan við fyriliti fyri innihaldinum í málinum og teimum tvístøðum, ið kunnu standast av júst tílíkum máli.

Hvørjum skulu vit geva gætur, hvørjum teknum skulu vit gáa eftir, nær skulu vit spyrja tey?

UM ILLGRUNI ER TIL FAKPERSÓN

Foreldur: Í slíkum málum kunnu nógv børn og foreldur verða ávirkað, og tey eiga øll at fáa kunning. Við tagnarskylduni kunnu tvístøður stinga seg upp, og tí er umráðandi at leggja kunningina væl til rættis. Uttan rætta kunning er vandi fyri, at foreldrini leita sær upplýsingar hvør frá øðrum, og tað kann elva til óneyðuga orkymlan og ruðuleika. Summi foreldur hava møguliga gjørt sær onkrar eygleiðingar, sum kunnu nýtast í málsviðgerðini, og tí verður mælt til í samstarvi við barnaverndartænstuna at kalla inn til foreldrafund.

Greiðast skal frá málinum uttan at nevna nøvn, og dentur eigur at verða lagdur á, at talan bert er um illgruna. Greiðast skal eisini frá tagnarskylduni, at hon er orsök in til avmarkaðu kunningina, og at ørkymlan millum foreldrini av somu orsök er væl skiljandi. Foreldrini eiga síðan at fáa ráðgeving um, hvussu tey skulu samskifta við børnini, og hvørjum teknum tey skulu gáa eftir. Foreldrini skulu kenna seg so væl stuðlað sum gjørligt, og teirra kenslur, ørkymlan og stúran um egin børn skulu viðurkennast.

Starvsfólkabólkurin: At ein starvsfelagi verður lagdur undir illgruna um kynsligan ágang kann birta í nógvar sterkar kenslur – frá skuldarkenslum til ótta. Samstundis er tað hugsandi, at foreldur venda síni vreiði móti øðrum starvsfólkum fyri ikki at hava ansað nóg væl eftir børnum teirra. Tí er tað umráðandi í samstarvi við barnaverndartænastuna at hava ein kunnandi

Ein kann als ikki ímynda sær tað, fyrr enn ein stendur í støðuni.

fund við viðkomandi starvsfólkabólk, beinanvegin ein illgruni er fráboðaður, og eisini at veita starvsfólkabólkinum áhaldandi kunning og stuðul. Her skal tó eisini gerast vart við tagnarskylduna.

UM FORELDUR ERU UNDIR ILLGRUNA

Er tann, ið er undir illgruna, annað av foreldr-unum ella umsorganarpersónur, skal viðkomandi ikki kunnast, fyrr enn støða er tikin til, um málið skal meldast til lögregluna. Um málið skal meldast, men tað bert verður fráboðað barnaverndartænastuni, er tað barnaverndartænastan, ið skal boða foreldrunum frá.

UM ONNUR BØRN/UNG ERU UNDIR ILLGRUNA

Er tann, ið er undir illgruna, eitt annað barn ella ungur, skulu øll viðkomandi børn, avvarðandi, foreldur og fakpersónar vanliga kunnast.

Er skemmarin 14 ár ella yngri, skal illgrunin ikki meldast til lögregluna, men fráboðast barnaverndartænastuni, sum síðan setur neyðugar kanningar og fyriskipanir í verk. Hevur skemmarin fyllt 15 ár, skal barnaverndartænastan framvegis kunnast, og málið skal møguliga eisini meldast til lögregluna. Minst til at virða tagnarskylduna, tá ið viðkomandi partar skulu kunnast.

NEYÐUGA KREPPUHJÁLPIN

Í málum um kynsligan ágang koma tey, ið rakt eru, í kreppustøðu, og so statt hava tey stóran tørv á stuðli og hjálp. Foreldur hava tíðum tørv á at tosa við onkran um, at barn teirra hevur verið fyri kynsligum ágangi, og teimum tørvar eisini vegleiðing í, hvussu tey nú skulu samskifta við barnið, samstundis sum tey skulu stremba eftir at varðveita gerandisdagin. Barnið ella tann ungi kann eisini fáa tørv á kreppuhjálpi í sambandi við kynsliga ágangin ella í sambandi við, at onnur nú vita, hvat tí hevur verið fyri.

Tó eiga tey raktu ikki at fara í viðgerð, fyrr enn kanningin av málinum er liðug, ella áðrenn avtala er gjørd við lögregluna. Starvsfólk og fakpersónar kunnu eisini fáa tørv á kreppuhjálpi, serliga um tann, ið er undir illgruna, er starvsfelagi, ið stendur einum nær. Tað er Barnahúsið, sum metir um, hvør skal fáa tilboð um kreppuhjálpi í málum um kynsligan ágang. Sí <http://www.bvs.fo>

TÁ IÐ FJOLMIÐLARNIR STREINGJA Á

Mál um kynsligan ágang er áhugavert evni hjá fjølmiðlunum, sum tíðum kunnu streingja á eftir upplýsingum frá teimum avvarðandi (grannum, familju, lærarum, námsfrøðingum o.ø.).

Á stovnum eins og í barnaverndartænastuni er tað umráðandi at hava greiðar reglur fyri, hvør tosar við fjølmiðlarnar og um, hvat viðkomandi kann siga. Tað kann vera trupult at hava eftirlit við, hvat foreldur og onnur avvarðandi avdúka, men heitast kann á tey um at royna at siga sum minst fyri at verja tey, ið rakt eru, eins og málsviðgerðina sjálva.

Tílikt hendir ekki her hjá okkum.
Slíkur hugsanarháttur stingur seg upp.

BARNAHÚSIÐ

Barnahúsið er karmur um eitt samskipað samstarv millum fleiri starvs- og fákøki, sum skal tryggja, at mál um kynsligan ágang og annan harðskap móti børnum og ungum verða viðgjørd í barnavinaligum umhvørvi og við barninum ella tí unga í miðdeplinum.

Barnahúsið skal nýtast í málum um ágang, tá ið 1) barnaverndartænastan við støði í illgruna ella vissu um ágang móti einum barni ella ungum undir 18 ár skal gera eina barnafakliga kanning sambært § 45 í barnaverndarlógini ella eina ískoytiskanning av viðurskiftunum hjá barninum ella tí unga, og tá ið 2) tørvur er á tvørfakligum samstarvi (millum barnaverndartænastuna, lögregluna og/ella sjúkrahúsverkið). Hetta kann bæði vera í sambandi við hendingar, ið júst eru farnar fram, eins og eldri viðurskifti, sum nústani eru komin undan kavi.

Høvuðsendamálið við Barnahúsinum er at tryggja eina dygdargóða, væl skipaða og væl umhugsaða tvørfakliga tænastu fyri børn og ung – umframt familju ella onnur avvarðandi – í málum um ágang. Barnahúsið skal eisini tryggja, at mál um kynsligan ágang ella annan harðskap fáa somu dygdargóðu viðgerð kring alt landið. Les meira á: <http://www.bvs.fo>

EIN BARNAFAKLIG KANNING – HVAT ER TAÐ?

Tá ið barnaverndartænastan fær fráboðan um, at eitt barn eller ein ungur hevur tørv á serligum stuðli, kannar barnaverndartænastan umstøðurnar hjá barninum ella tí unga gjølla og metir síðan, um neyðugt er við eini barnafakligari kanning sambært § 45 í barnaverndarlógini. Hetta kann gerast við ella uttan samtykki frá foreldrunum. Í barnafakligu kanningini verða umstøður barnsins kannaðar til tess at meta um, hvørja hjálp ella fyriskipan barnaverndartænastan kann ella eigur at fáa í lag. Barnafakliga kanningin kann hjálpa til at staðfesta, um ein illgruni um kynsligan ágang er staðfestur ella møguliga íkomin av øðrum viðurskiftum. Kanningin skal ikki bara avdúka trupulleikar, men eisini styrkir, og hon skal vera liðug innan fyri triggjar mánaðir. Í serstøkum førum kann tíðarfreistin leingjast til seks mánaðir. Barnaverndartænastan skal meta um, hvør fyriskipan er best egnað til barnið. Sí lóg um barnavernd § 49 á: <https://logir.fo>

KANNINGIN HJÁ LØGREGLUNI

Tá ið eitt mál verður meldað til lögregluna, verður støða tikin til, um grundarlag er fyri at seta kanning í verk. Er svarið nei, verður málið slept, og fráboðanin goymd í skrásetingaryvirlitinum hjá lögregluni. Hóast lögreglan hevur slept einum máli, kann kortini vera tørvur á einum átaki frá barnaverndartænastuni.

Tá ið lögreglan metir, at kanning skal setast í verk í sambandi við fráboðan um ágang, verður tað gjørt í samstarvi við barnaverndartænastuna og Barnahúsið. Í grovum málum ella við atlit at kanningararbeiði kann ein dómari gera av at varðhaldsfongsla hin ákærda eina tíð. Ofta kann tann ákærði tó taka gerandisdagin upp aftur, til dómur verður feldur.

Hevur tann ákærði beinleiðis samband við börn undir 15 ár í arbeiði sínum, skal lögreglan senda eina frágreiðing til ríkisákæran, sum síðan skal boða arbeiðsgevaranum frá. Reglan er galdandi fyri alt arbeiði, frá høvuðsstarvi og eyka-/frítíðararbeiði hjá tí ákærda til ólönt arbeiði sum t.d. í einum ítróttar- ella skótafelagi.

RÆTTARLÆKNAFRØÐILIGA KANNINGIN

Lögreglan kann leggja fyri við at biðja um eina rættarlæknafrøðiliga kanning. Sporini, sum t.d. kunnu vera rivur og blá merki ella sáðplettir á kroppinum ella klæðunum hjá ofrinum, kunnu vera týðningarmikil prógv í einum møguligum rættarmáli. Tí kann tað eisini vera umráðandi ikki at beina fyri prógvi við at fara í bað ella vaska klæðir, um illgruni er um bráðan ágang. Í summum førum verða myndir tiknar til at skjalprógva skaðarnar. Kanningin líkist vanligari barnakanning hjá lækna ella skúlalækna, og sum heild verður spurt um heilsustøðuna hjá barninum. Um kynsgøgnini skulu kannast, verður tað gjørt varliga og á ein hátt, sum gevur barninum minst møguligan ampa. Onkur, sum barnið hevur álit á, skal altíð vera hjástaddur til kanningina, t.d. foreldur ella ein umsorganarpersónur.

AVHOYRING

Lögreglan skipar fyri avhoyring av viðkomandi persónum, fyrst og fremst barninum ella tí unga. Hetta eigur um gjørligt at fara fram, áðrenn ein vika er farin. Undir avhoyringini spyr lögreglan neyvt um ágangin. Sambært rættargangslógini kunnu bert börn, ið eru 14 ár ella yngri, verða sjónbandaavhoyrd í Barnahúsinum. Í serligum førum, við støði í búningini og sálarligu støðuni hjá barninum ella tí unga, ber tó til at víkja frá hesum aldursmarki. Undantak kann t.d. verða loyvt, um tann ungi, ið er eldri enn 14 ár, hevur eitt menningartarn. Soleiðis kann barnið ella tann ungi eisini sleppa undan at geva vitnisfrágreiðing í rættarsalinum. Börn undir 4 ár eru vanliga ikki egnað at geva vitnisfrágreiðing, men í einstøkum førum kunnu umstøðurnar krevja tað. Serfrøðingur hjá lögregluni við útbúgving á økinum fremur sjónbandaavhoyringar í einum barnavinaligum høli í Barnahúsinum. Bara barnið, serfrøðingurin og møguliga ein persónur, sum barnið hevur álit á, eru hjástødd.

Eingin var í uppvøkstri mínum, sum kundi rúma mínum ótta og míni angist.

Verji, ákæri, almennur sakförari og eitt umboð fyri barnaverndartænastuna kunnu fylgja við avhoyringini beinleiðis á einum skíggja í einum øðrum rúmi. Miðað verður eftir at hava bert ta einu sjónbandavhoyringina. Við fyriliti fyri vitnisfrágreiðingini sleppa hvørki foreldur ella hin ákærði at vera hjástødd undir sjónbandavhoyringini. Mælt verður til, at serfrøðingurin kemur á vanliga vitjan í heiminum hjá barninum dagin fyri. Hetta fyri at barnið kann hitta viðkomandi og kenna seg so trygt sum gjørligt undir avhoyringini.

KANNING OG DÓMUR

Tá ið lögreglan hevur kannað málið – savnað saman próvtilfar, fingið vitnisfrágreiðingar til vegar og avhoyrt ofrið og møguliga gerningsmannin – tekur ákærvaldið støðu til, um grundarlag er fyri ákæru. Mett verður um upplýsingar og skjalpógv í málinum, og um sannlíkindi eru fyri, at málið kann føra til dóms. Verður málið slept, kann tað vera tí, at kanningin hevur avdúkað, at skuldsetingin kann mótprógvast, og/ella at einasta „prógvið“ í málinum er frágreiðingin hjá ofrinum, sum er óneyv og vantar avgerandi upplýsingar. Er grundarlag hinvegin fyri ákæru, verður tann ákærði skuldsettur fyri ágang og farið verður undir rættarmál. Tað kann taka fleiri mánaðir, frá tí at ágangur verður meldaður, til farið verður undir rættarmálið. Barnið og tess avvarðandi hava rætt til ein almennan sakførara at hjálpa sær gjøgnum bæði avhoyring og rættarmál. Kynsligur ágangur fer ofta fram við ongum vitnum og kann tí vera sera trupul at prógva. Um ákæra ikki verður reist, ella dómur ikki verður feldur í einum máli, merkir tað ikki altíð, at brotsverkið ikki er framt. Stundum eydnast tað bara ikki lögregluni at útvega nóg góð próg. Revsikarmurin fyri kynsligan ágang móti ómyndigum børnum og ungum kann vera alt frá bót undir linnandi umstøðum og upp í 12 ára treytaleysa fongsulsrevsing. Sálarfrøðilig viðgerð kann gerast partur av dóminum. Sí <https://logir.fo> § 222.

Vit hava ógvuliga ringa samvitsku, tí vit vóru millum teirra, sum ikki fataðu eitt petti.

TÁ IÐ EINGIN GÓÐUR ENDI ER

Nógv mál um kynsligan ágang enda tíverri ongantíð við dómi ella uppílegging frá barnaverndartænastuni. Hetta kann vera av ymiskum orsökum. Viðhvørt eru prógvini ikki nøktandi til at føra til dóms. Stundum trýr barnaverndartænastan ikki ákærunum og velur tí ikki at kanna málið. Viðhvørt kunnu familjulimir eisini trýsta ofrið at taka ákæurnar aftur. Sjálvt tá ið mál enda við dómi og/ella inntrivi frá barnaverndartænastuni, merkir tað als ikki, at endin av málinum er góður. Uttan mun til úrskurðin elva illgruni og ákærun ímóti einum familjulimi til kreppur og broytingar í familjulívinum. Úrslitið kann verða hjúnaskilnaður, avmarkað ella einki samband við tað av foreldrunum, ið er undir illgruna, ella ein syndring av familjuni millum tey, ið trúgva barninum, og tey, ið trúgva viðkomandi, undir illgruna.

Sosialu avleiðingarnar av at siga frá kynsligum ágangi kunnu verða so stórar og til so stóran ampa, at offur onkuntið angra, at tey hava sagt frá og kenna á sær, at tað hóast alt hevði verið lættari at livað við áganginum.

VERJA BARNSINS

Rættargongdin í málum um kynsligan ágang er tíðum ruðuleikakend og merkt av kreppu fyri tey vaksnu, ið málið viðkemur. At tey vaksnu eru merkt av ruðuleika og kreppu kann løsta barnið ella tann unga við uppáftur meira skuldarkenslum, skomm og eini kenslu av at vera „skeiv/ur“. Tí er tað umráðandi, at tú sum vaksni hugsar teg um í samskipti og atferð saman við barninum ella tí unga, so at tú ikki í gáløysni løstar tað uppáftur meira.

SKADD/UR FYRI LÍVIÐ?

Hetta er ein av størstu spurningunum, ið teimum avvarðandi tørvar svar til í málum um kynsligan ágang. Biðið verður um ítøkilig svar til, hvat er at vænta av avleiðingum ella seinárinum fyri barnið

ella tann unga. Eins og við øðrum skelkandi tilbúðum finst einki eintýtt svar. Hverji árin standast av, veldst um ítøkiligu støðuna, eftirfylgjandi gongdina og framhaldandi menningina. Viðurskipti so sum slag av ágangi, sambandið millum barn og skemmara, stuðulin frá barnsins nærumhvørvi og skjót ráðgeving og viðgerð hava øll týðning fyri bæði slag og skap av árinum. Barnsins íborna móttøðuføri ímóti trýsti hevur eisini nógv at siga.

Ein skal varða seg fyri ikki at geva kynsliga áganginum ov stóra rúmd og nýta hann sum grundgeving fyri allar framtíðar trupulleikar hjá barninum. Tá er vandi fyri, at „offur fyri kynsligum ágangi“ gerst høvuðseyðkennd í samleika barnsins, og síðan verða øll lívsins viðurskipti greinað við støði í tí.

SEINÁRIN

Kynsligur ágangur er eitt álöp á tvey øki í lívsins viðurskiptum; tað ítøkiliga kynsliga og tað óítøkiliga sálarliga. Á sama hátt gera seinárinini seg galdandi á hesum báðum økjum. Niðanfyri eru dømi um samansetingar av seinárinum.

Kynslívið hjá barninum kann vera skatt á ymsan hátt: Vanligi kærleikin og nærleikin millum børn og vaksni er við áganginum vorðin fløktur saman við vaksnamannakynslívi, og barnið kann hava ilt við at skilja ímillum vanligar kærleiksgerðir og kynsligt samband. T.d. kann barnið kenna andstygð av einum herðaklappi frá einum vini. Barnið kann eisini fáa trupulleikar við kynsligum royndum í framtíðini, sum kunnu vekja minnir og kveikja lív í lærdan atburð frá áganginum. Barnið ella tann ungi kann eisini fáa ilt við at kenna kynslig mörk og skammast við egðið kynslív.

Sálarliga síðan av áganginum snýr seg í stóran mun um álitisbrotið, ið tann vaksni fremur. Barnið missir førleikan at hava álit á øðrum, tí tann vaksni, sum skuldi verja barnið og hava umsorgan fyri tí, misnýtti og sveik tað.

Barnið kann hava ilt við at kenna egin mörk eins og mörkini hjá øðrum, tað kann kenna máttloysi og hava støðugt misálit á onnur.

Samstundis hefur barnið tíðum sterkar skuldarkenslur og nógva skomm, tí sum lið í kynsliga áganginum ger skemmarin sær stóran ómak við at villleiða barnið til at halda, at tað „vildi tað sjálv“. Tá ið ágangurin síðan verður avdúkaður, koma ógvusligar kenslur frá familjulimum og øðrum avvarðandi eisini upp í leikin. Barnið ella tann ungi kann tí, bæði ímeðan ágangurin fer fram og eftir, at hann er hildin uppat, kenna seg dálkaða/n og sum ein, ið ikki hefur uppiborið nakað gott.

TEY SMÁU BØRNINI

Jú yngri børnini eru, tess minni skilja tey ta kynsligu síðuna av áganginum. Pinkubørn og smábørn skilja ikki ímillum kynsligan ágang og aðra vanliga nertan ella umsorgan. Tí siga tey tíðum ikki frá, fyrr enn tey hava kent pínu, ella tey hava fingið ovmikið av

Í fyrstani var hann ein faðirmynd.
Eg var góð við hann og gleddi meg
at síggja hann.

loyndarfulla spælinum. Hesi börn uppliva tó eisini álitisbrotið, ið tann vaksni umsorganarpersónurin, sum tey høvdu álit á, fremur. Børn kunnu eisini kenna skuld og skomm av at verða sett í samband við nakað, sum er so skeivt, at onkur má í fongsul. Øll hesi viðurskifti verða barninum serliga greið, tá ið málið verður meldað til løgregluna. So statt kann gongdin í málsviðgerðini og mátin, tey vaksnu, sum eru um barnið, tosa um tilburðin, hava stóra ávirkan á seinárinini.

BARNSINS SAMBAND VIÐ SKEMMARAN

At eitt mál um kynsligan ágang verður meldað og kanningararbeiði og viðgerð sett í verk kann vekja mótstriðandi kenslur í ofrinum; alt frá lætta og skuld til sorg og sakn. Ofta er sambandið millum skemmara og barn merkt av inniligum vinalagi við nógvum jalgum upplivingum, sum skemmarin leggur til rættis fyri at slóða fyri kynsliga áganginum. Tí er einki óvanligt í, at barnið ella tann ungi stúrir fyri skemmaranum ella saknar „góðu síðuna“ hjá viðkomandi, og tað er umráðandi at góðtaka. Skemmarin kann eisini hava hótt barnið við ræðandi avleiðingum, skuldi ágangurin verðið avdúkaður, og tískil kann barnið eisini kenna angist og ótta. Fram um alt kennir barnið ella tann ungi nærum altíð skuld í sambandi við kynsliga ágangin, og tí er tað umráðandi aftur og aftur at minna barnið á, at tað er tann vaksni skemmarin og ikki barnið, sum hevur ábyrgdina og skuldina av brotsgerðini.

FUNDUR MILLUM OFFUR OG SKEMMARA

Summi viðgerðarstøð leggja serligan dent á sambandið millum offur og skemmara og tann týdning, hetta samband hevur fyri árinini av

áganginum. Royndir vísa, at børn, sum hava verið fyri kynsligum ágangi frá umsorganarpersóni, ið stendur teimum nær, hava serliga ilt við at koma fyri seg aftur við vanligari viðgerð. Tey hava sterkar skuldarkenslur av at hava volt kreppu í familjuni, av at hava verið atvold til ágangin, og tey hava lítið samband við veruleikan viðvíkjandi sínum egna leikluti og innihaldinum í áganginum. Tí er stig tikið til eina serliga viðgerð, sum snýr seg um, at offur og skemmari – møguliga saman við avvarðandi – hittast til ein væl fyrireikaðan fund. Endamálið er at fáa eina felags fatan av og semju um, hvat í royndum er farið fram, at skemmarin tekur ábyrgd, og at ofrið fær møguleika at viðgera sínar skuldarkenslur og skomm-ina.

VIÐGERÐARMØGULEIKAR

Í málum um kynsligan ágang, kunnu barnaverndartænasturnar bjóða viðgerð til viðkomandi børn og vaksni. Sí lóg um barnavernd § 15 stk. 1 nr. 1 og 2 á: <https://logir.fo>

Til ber eisini at leita sær ókeypis hjálp og/ella ráðgeving um kynsligan ágang. Sí ráðgevingartilboð niðanfyri.

At enda kanst tú eisini biðja um ávísing frá lækna til ískoyti frá Heilsutrygd, um tú hevur verið fyri kynsligum ágangi, áðrenn tú fylti 18 ár. Ískoytisjáttanin er galdandi fyri einstaklingar millum 18 og 25 ár.

Sí:

<http://kris.fo/leinki>

<http://redbarnet.dk/henvisninger>

og fá kunning um møguleikar

viðvíkjandi hjálp og ráðgeving.

HER KANST TÚ FÁA HJÁLP OG RÁÐGEVING Í FØROYUM

BARNABATI: tlf. 522011 & 532011 • www.barnabati.fo

BARNAVERNDARSTOVA FØROYA: tlf. 302480 • bvs@bvs.fo • www.bvs.fo

BARNAVERNDARTÆNASTAN Í TÍNUM ØKI • sí yvirlit á www.bvs.fo

BUM – BARNANNA UMBOÐSMAÐUR: tlf. 358500 • www.bum@bum.fo • www.bum.fo

GIGNI: tlf. 562300 • gigni@gigni.fo • www.gigni.fo

KOMMUNULÆKNIN Í TÍNUM ØKI • sí yvirlit á www.heilsutrygd.fo

KRIS: tlf. 448181 • kris@kris.fo • www.kris.fo

KVINNUHÚSIÐ: tlf. 317200 • post@kvinnuhusid.fo • www.kvinnuhusid.fo

LANDSSJÚKRAHÚSIÐ, PSYKIATRISKI DEPILIN: tlf. 304500 • ls@ls.fo • www.ls.fo

LØGREGLAN: tlf. 351448 • politi@politi.fo

RÆTTARHJÁLP FØROYA: tlf. 319823 • post@raettarhjalpin.fo • www.raettarhjalpin.fo

SERNÁM: tlf. 360200 • sernam@sernam.fo • www.sernam.fo

KRIS

RÁÐGEVING FYRI
SEKSUELT MISBRÚKT

Red Barnet